

VINOHRADNÍCTVO A VINÁRSTVO SLOVENSKA V KOMPARÁCII SO ŠTÁTMI EURÓPSKEJ ÚNIE PO ROKU 2004

Jana Némethová, Filip Krajči

Abstract

Slovakia is one of the less significant European countries in the viticulture and wine sector. Despite not very suitable climatic conditions for the cultivation of grapevines, it has varied soil and relief conditions which allows to produce quality wines. In this article, we analyzed the position of viticulture and winemaking in Slovakia within the member states of the European Union (EU) after 2004. We introduced the regionalization of viticulture into EU wine-growing zones. Based on selected indicators (area of vineyards, share of vineyard on agricultural land of state, grape production, wine production, share of states in total grape and wine production of the EU, wine consumption per capita), we examined the development of viticulture and winemaking in the EU-27 in the observed years 2004, 2010 and 2019 with focusing on Slovakia. We used several methods in the processing of the monitored issues, such as the method of analysis, comparative, statistical-mathematical, graphic and cartographic. In several indicators, Slovakia reached the 14th position within the EU countries. The best results in the monitored indicators were achieved by Italy, France, Spain, Portugal and Germany.

Keywords: area of vineyards, grape production, wine production, wine consumption per capita, Slovakia, European Union

Úvod

Významnou časťou hospodárstva Európskej únie je nepochybne vinohradnícky a vinársky sektor. Územie dnešnej EÚ je úzko späté s pestovaním hrozna a produkciou či konzumáciou vína po celé stáročia. Mimoriadne priaznivé klimatické podmienky pre pestovanie viniča v kombinácii s kvalitnými a vhodne zvolenými odrodami hrozna a modernými postupmi výroby vína skúsených európskych vinárov spôsobili, že práve vína z EÚ majú najvyššiu kvalitu a renomé vo svete. Aj napriek rastúcej konkurencii na trhu s vínom zo strany nečlenských štátov je podiel rozlohy vinohradov EÚ takmer 49 % zo svetovej rozlohy a pri produkcii vína pochádza z krajín Únie až viac ako 63 % svetovej produkcie (rok 2019). Pilierom európskeho ako i svetového vinohradníckeho a vinárskeho sektora sú tri štáty – Taliansko, Francúzsko a Španielsko.

Slovensko sa neradí medzi typické vinárske krajiny, no aj napriek tomu majú vína zo Slovenského vinohradníckeho regiónu čoraz vyššie renomé doma

i v zahraničí. Svedčia o tom aj úspechy slovenských vín na medzinárodných súťažiach. Rozdielnosť Slovenského vinohradníckeho regiónu a južnejších oblastí EÚ spočíva v klimatických podmienkach, napr. v nižšej priemernej ročnej teplote vzduchu a priemernej ročnej sume doby trvania slnečného svitu. Práve preto nie je možné na území Slovenska dosahovať vysokú produkciu a hektárovú úrodu hrozna ako v štátoch južnej Európy. Hektárová úroda a tiež cukornatosť hrozna dopestovaného na Slovensku je podstatne nižšia vzhľadom na menej priaznivé klimatické podmienky (Mancel, 2021). Slovenské vinohradníctvo a vinárstvo sa preto zameriava hlavne na produkciu kvalitných špecifických vín (akostných vín a akostných vín s prívlastkom), ktoré sa vyrábajú najmä z odrôd hrozna vhodných pre pestovanie v našich geografických šírkach.

V príspevku analyzujeme a porovnávame postavenie vinohradníctva a vinárstva Slovenska v rámci členských štátov EÚ-27 po roku 2004. Predstavíme regionalizáciu vinohradníctva na vinohradnícke zóny EÚ. Na základe vybraných indikátorov (výmera vinohradov, podiel výmery vinohradov na poľnohospodárskej pôde štátu, produkcia hrozna, produkcia vína, podiel štátu na celkovej produkcii hrozna a výroba vína EÚ, spotreba vína na jedného obyvateľa) skúmame vývoj vinohradníctva a vinárstva v štátoch EÚ-27 v sledovaných rokoch 2004, 2010 a 2019 s dôrazom na Slovensko. Cieľom príspevku bolo poukázať na postavenie slovenského vinohradníctva a vinárstva v komparácii členských štátov EÚ.

Teoreticko-metodické východiská

V roku 1989 bolo na Slovensku viac ako 35 tis. ha vinohradov (rodiacich a nerodiacich), v súčasnosti je ich zhruba 10 tis. ha. Vstup Slovenskej republiky (SR) do Európskej únie (v r. 2004) mal značný vplyv aj na vinohradníctvo a vinárstvo. Pre vinárov to znamenalo, okrem voľného vstupu na trh krajín EÚ, zvýšenie konkurencie na slovenskom trhu. Táto zmena spôsobila zánik niektorých vinárstiev, ktoré na trhu neboli schopné konkurovať. Negatívnu úlohu vo vývoji vinohradníctva zohrávalo EÚ dotované klčovanie vinohradov. Cieľom spoločnej organizácie trhu s vínom bolo zníženie plochy vinohradov. Okrem klesajúcej spotreby vína u obyvateľstva bola ďalším dôvodom rastúca konkurencia na trhu z krajín mimo EÚ (Poláček, Poláček, 2010). V štátoch EÚ dochádzalo k postupnému poklesu výmery vinohradov, predovšetkým z dôvodu znižujúcej sa spotreby vína vo svete a nadprodukcie vína. Na poklese vinohradníckych plôch má podiel aj ekonomický rozvoj spoločnosti a zábery poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely (developerské aktivity). V rámci Nariadenia Rady č. 1493/99 bola pre Slovenský vinohradnícky región stanovená plocha vinohradov o výmere 22 227 ha (Fígel, Adamiš, 2003). Táto výmera by zahŕňala rodiace vinohrady, vinohrady v revitalizácii, podnikové vinohrady a vinohradnícke škôlky (Hronský, Pintér, 2009). Na Slovensku chýbajú investície na založenie nových vinohradov a preto výmera vinohradov stále klesá.

Hlavným cieľom EÚ v oblasti vinohradníctva a vinárstva je zvyšovanie kvality vína. Tento spoločný cieľ EÚ určil aj smerovanie vinohradníctva SR. Vzhľadom na menej priaznivé klimatické podmienky pestovania viniča v Slovenskom vinohradníckom regióne oproti južným oblastiam Európy je veľmi dôležité, aby sa na pestovanie tejto plodiny vybrali najvhodnejšie lokality a odrody (Nagyová, Dobák, 2007). Zrušením colnej ochrany, ku ktorej došlo vstupom Slovenska do EÚ, sa zvýšil aj import vín zo zahraničia. Dôvodom uprednostňovania zahraničných vín pred tými tuzemskými bola ich priaznivá cena. Vzhľadom na menej dotovaný sektor vinárstva na Slovensku je silná konkurencia z krajín EÚ veľkým problémom slovenských vinárov. Práve z tohto dôvodu klesá produkcia stolových vín a stúpa produkcia kvalitnejších vín, ktoré zvýrazňujú regionálnu typickosť. Preto môžeme očakávať, že na slovenskom trhu budú naďalej dominovať dovážané vína, ktoré upútajú priaznivou cenou (Hrdá, 2012). Podľa autorov Némethová a Cíván (2018) vína zo zahraničia sa na slovenskom trhu ponúkajú s veľmi nízkou predajnou cenou, tieto vína pochádzajú zo štátov, ktoré štatisticky vykazujú nadprodukciu a v ktorých je produkcia hrozna a výroba vína viac finančne dotovaná. Slovenský trh odráža kúpyschopnosť obyvateľstva a celkovú ekonomickú situáciu v spoločnosti, čo výrazne ovplyvňuje vývoj vinohradníctva a vinárstva na Slovensku.

Pred rokom 2009 bolo vinárstvo v SR ovplyvňované nemeckou vinárskou školou, ktorá kládla dôraz na odrodu. Zmenou zákona v roku 2009 vinárstvo prešlo na francúzsky systém „terroirovú školu“, zameranú na pôvod hrozna na víne. Význam koncepcie terroiru nachádzame v prácach autorov Karlíka et al. (2018a), Karlíka et al. (2018b). Ekonomika výroby v odvetví vinohradníctva a vinárstva prešla niekoľkými fázami vývoja, ktoré predznačujú prechod z kvantitatívnej na kvalitatívnu produkciu (Jones, 2003). Podľa Némethovej a Krajčího (2021) je spotrebiteľ náročnejší, zaujíma sa o pôvod hrozna a žiada si domáce vína, ktorých hrozno sa vyprodukovalo v prírodnom prostredí v ktorom žije. Na tento trend by mali reagovať poľnohospodári, vinári a agrárna politika štátu. V Česku dochádza k zmenám spotrebiteľských návykov obyvateľstva, zvyšuje sa dopyt po kvalitných vínach domácej proveniencie, čo sa však nezaobíde bez kvalitnej starostlivosti o vinohrady (Svobodová et al., 2014). Na dôležitosť fyzickogeografických prístupov vo vzťahu ku kvalitatívnej produkcii upozorňujú aj Súľovský a Hriník (2016).

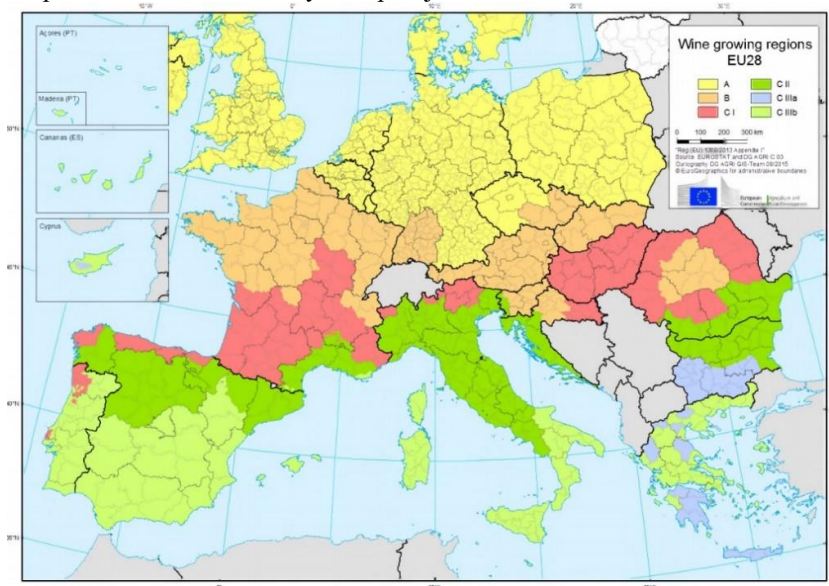
Hlavnou použitou metódou bola metóda analýzy, ďalej komparatívnu metódu sme použili predovšetkým pri hodnotení vývoja jednotlivých indikátorov vinohradníctva a vinárstva v štátoch EÚ. Štatistické a matematické metódy sme použili pri spracovaní štatistických dát, ktoré sme vyjadrili graficky a kartograficky.

Vinohradnícke zóny Európskej únie

V roku 1987 bola Nariadením rady (EHS) č. 822/87 vytvorená klasifikácia vinohradníckej oblasti EÚ na vinohradnícke zóny. Cieľom klasifikácie bolo určiť pravidlá späté s enologickými postupmi a procesmi pri výrobe vína a zohľadniť pri tom prírodné a klimatické podmienky, ktoré sú charakteristické pre každú zónu. Súčasná klasifikácia pozostáva z 5 vinohradníckych zón (A, B, C I, C II a C III), pričom zóna C III sa ďalej člení na zónu C IIIa a C IIIb (Európska komisia, 2019).

Vinohradnícke oblasti Slovenského vinohradníckeho regiónu zaraďujeme v rámci klasifikácie do zóny B, do ktorej patria napr. vinohradnícke oblasti v Rakúsku alebo aj vinohradnícka oblasť Morava v Českej republike. Výnimkou je vinohradnícka oblasť Tokaj, ktorá bola rovnako ako Tokajská oblasť v Maďarsku zaradená do zóny C I (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 1308/2013), (mapa 1).

Mapa 1: Vinohradnícke zóny Európskej únie

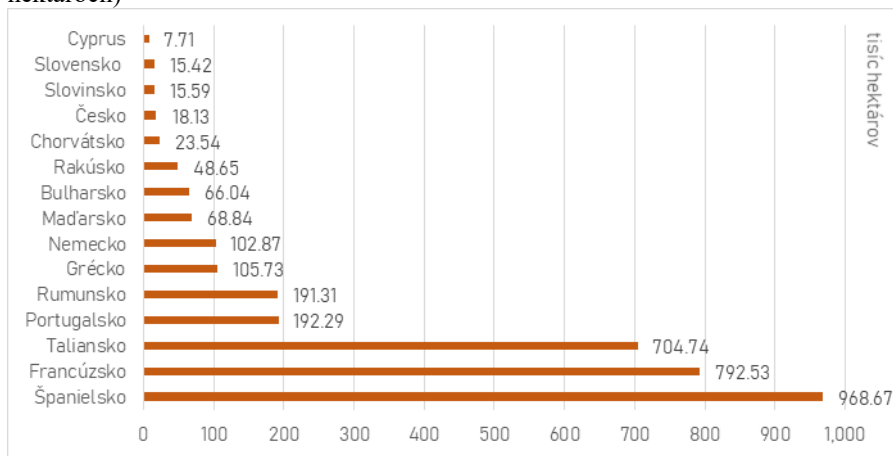
Zdroj: Európska komisia, 2015

Postavenie Slovenska v rámci štátov Európskej únie – výmera vinohradov

Vo výmere vinohradov v rámci EÚ dominujú tri štáty – Španielsko (968,67 tis. ha), Francúzsko (792,53 tis. ha) a Taliansko (704,74 tis. ha). V roku

2019 bola výmera vinogradov v týchto troch štátoch spolu viac ako 2,4 mil. hektárov. Za nimi nasledujú štáty, ako Portugalsko (192,29 tis. ha), Rumunsko (191,31 tis. ha), Grécko (105,73 tis. ha), Nemecko (102,87 tis. ha), Maďarsko (68,84 tis. ha) a Bulharsko (66,04 tis. ha), v ktorých výmera vinogradov bola v roku 2019 nad úrovňou 50 tis. ha. Nasledujú štáty s rozlohou nižšou ako 50 tis. ha, kam patria napr. Rakúsko (48,65 tis. ha), Chorvátsko (23,54 tis. ha), Česko (18,13 tis. ha), Slovinsko (15,59 tis. ha), Slovensko (15,42 tis. ha) alebo Cyprus (7,71 tis. ha) (graf 1). Členské štáty môžu od roku 2015 každoročne navyšovať registrovanú plochu vinogradov, ale Slovensko túto možnosť nevyužíva - štát nepodporuje výsadbu nových vinogradov.

Graf 1: Výmera vinogradov vo vybraných štátoch EÚ v roku 2019 (v tis. hektároch)

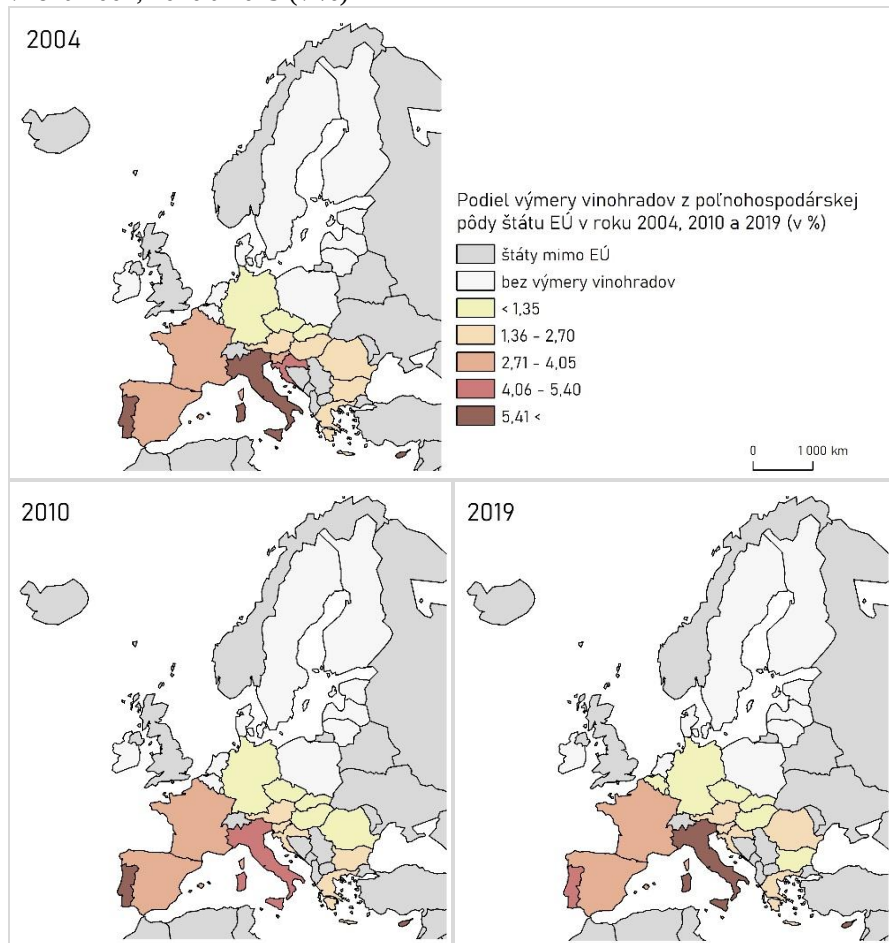

Zdroj: OIV, 2021b

V posledných rokoch dochádza ku znižovaniu výmery vinogradov vo viacerých regiónoch sveta. Najstabilnejšia situácia je však práve na území štátov EÚ, kde od roku 2015 výmera vinogradov dosahuje viac ako 3,3 mil. hektárov, na ostatných kontinentoch je to zhruba 3,6 mil. hektárov (OIV, 2021a). Aj napriek pozitívnemu vývoju výmery vinogradov, v porovnaní s ostatnými regiónmi sveta, nastali na úrovni jednotlivých členských štátov zmeny, ktoré môžeme kartograficky vyjadriť pomocou indikátora, ktorý vyjadruje podiel výmery vinogradov z poľnohospodárskej pôdy v rokoch 2004, 2010 a 2019. V roku 2019 mali najvyšší podiel vinogradov z poľnohospodárskej pôdy Cyprus (5,85 %), Taliansko (5,68 %) a Portugalsko (5,38 %). Na Slovensku dosiahol podiel vinogradov z poľnohospodárskej pôdy iba 0,82 %. Pri porovnaní rokov 2004

a 2019 došlo k zníženiu výmery vinogradov na Cypre (-4,99 %), Chorvátsku (-2,99 %) a Malte (-1,99 %). Naopak, nárast podielu výmery vinogradov sme zaznamenali napr. v Grécku (0,35 %), Luxembursku (0,17 %) alebo Rakúsku (0,12 %). Na Slovensku medzi rokmi 2004 a 2019 poklesol podiel výmery vinogradov z poľnohospodárskej pôdy o 0,17 % (mapa 2).

Mapa 2: Podiel výmery vinogradov z poľnohospodárskej pôdy v štátoch EÚ-27 v roku 2004, 2010 a 2019 (v %)

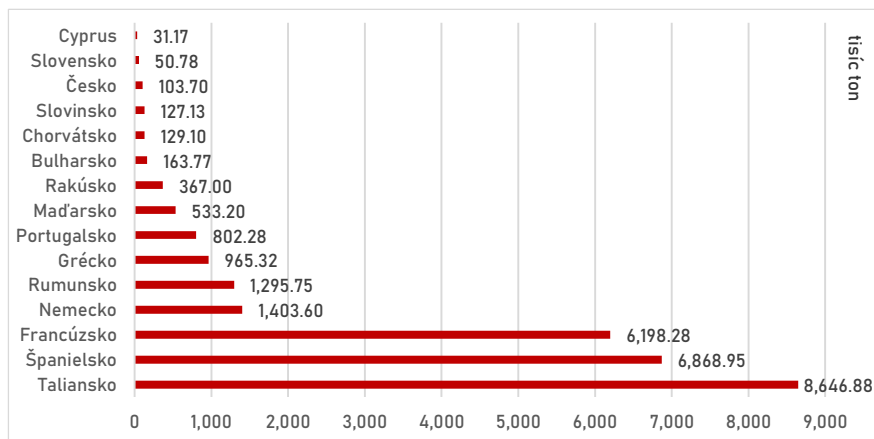

Zdroj: OIV, 2021b

Postavenie Slovenska v rámci štátov Európskej únie – produkcia hrozna

Produkcia hrozna má v Európe klesajúcu tendenciu, naopak rastie produkcia hrozna v mimoeurópskych krajinách, najmä v Číne. V produkcii hrozna v Európe rovnako dominujú tri štáty (Taliansko - 8 646,88 tis. ton, Španielsko - 6 868,95 tis. ton a Francúzsko - 6 198,28 tis. ton), ktorých produkcia hrozna spolu v roku 2019 dosiahla viac ako 21 mil. ton. Výrazná dominancia troch štátov je výsledkom nielen veľkej výmery vinohradov, ale aj priaznivých klimatických podmienok na ich území, čo pozitívne vplýva aj na vysokú hektárovú úrodu (Krajčí, 2021). Za nimi nasledujú štáty s produkciou hrozna: Nemecko (1 403,60 tis. ton), Rumunsko (1 295,75 tis. ton), Grécko (965,32 tis. ton), Portugalsko (802,28 tis. ton) a Maďarsko (533,20 tis. ton). V ostatných štátoch EÚ bola produkcia hrozna v sledovanom roku nižšia ako 500 tis. ton, ako napr. v Rakúsku (367,00 tis. ton), Bulharsku (163,77 tis. ton), Chorvátsku (129,10 tis. ton), Slovinsku (127,13 tis. ton) alebo Česku (103,70 tis. ton). Na Slovensku sa v roku 2019 vyprodukovalo iba 50,78 tis. ton hrozna, čo ho zaraďuje na 14. pozíciu v produkcii hrozna v rámci členských štátov EÚ (graf 2).

Graf 2: Produkcia hrozna vo vybraných štátoch EÚ v roku 2019 (v tis. tonách)

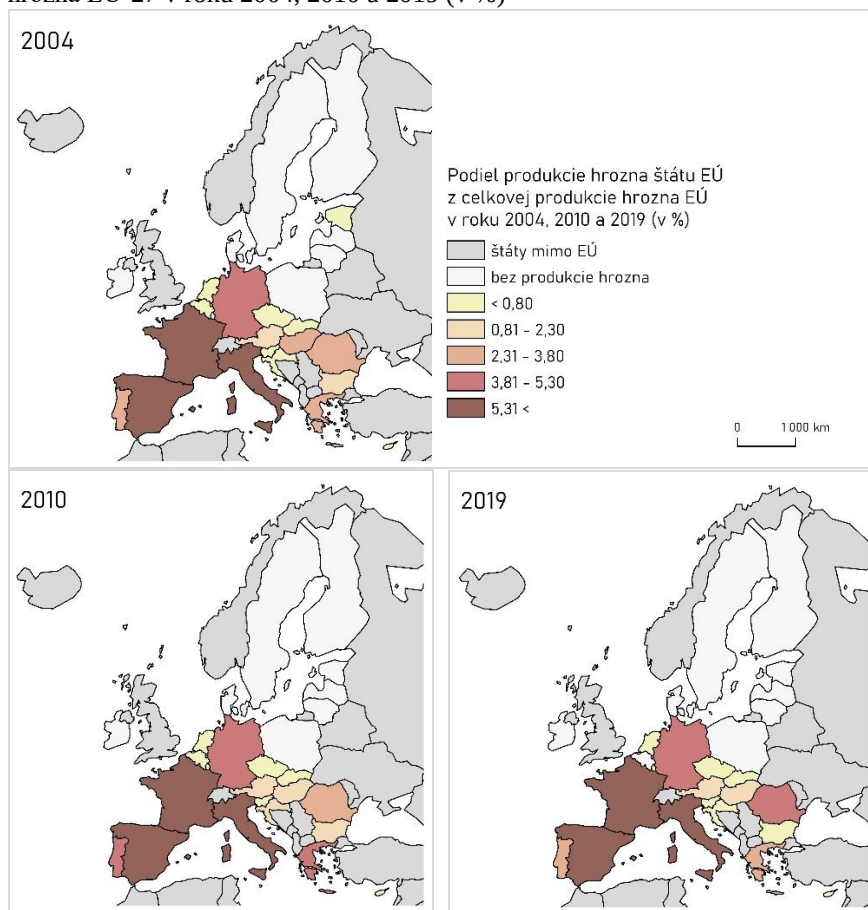

Zdroj: OIV, 2021b

Vývoj produkcie hrozna v štátoch EÚ sme sledovali pomocou indikátora, ktorý vyjadruje podiel produkcie hrozna v jednotlivých členských štátoch na celkovej produkcii hrozna EÚ-27 v rokoch 2004, 2010 a 2019. Najvyšší podiel na produkcii hrozna EÚ-27 v roku 2019 malo Taliansko (31,21 %), Španielsko (24,79 %) a Francúzsko (22,37 %). Slovensko v roku 2019 vyprodukovalo iba

0,18 % z celkovej produkcie hrozna v Únii. Pri porovnaní rokov 2004 a 2019 sú pozorované mierne poklesy produkcie hrozna napr. vo Francúzsku (-2,58 %), Maďarsku (-0,68 %), Portugalsku (-0,58 %) alebo Nemecku (-0,54 %). Nárast nastal najmä v Taliansku (2,54 %), Rumunsku (1,18 %) a Španielsku (0,74 %). Na Slovensku bol zaznamenaný pokles produkcie hrozna na celkovej produkcii EÚ o 0,02 % (mapa 3).

Mapa 3: Podiel produkcie hrozna členských štátov EÚ na celkovej produkcii hrozna EÚ-27 v roku 2004, 2010 a 2019 (v %)

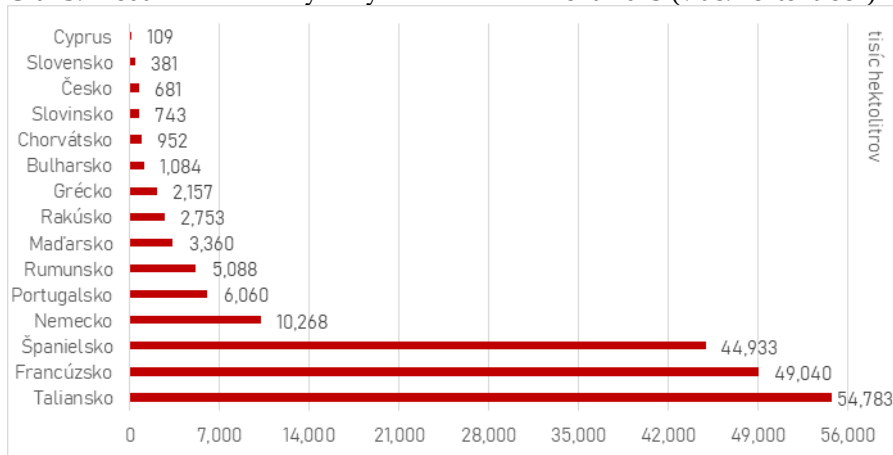

Zdroj: OIV, 2021b

Postavenie Slovenska v rámci štátov Európskej únie – produkcia vína

Najväčším svetovým výrobcom vína je Európa, v rámci nej Taliansko (54,78 mil. hl), Francúzsko (49,04 mil. hl) a Španielsko (44,93 mil. hl) sú štáty s najvyššou produkciou vína. V roku 2019 spolu vyprodukovali viac ako 140 mil. hektolitrov. V Taliansku sa vinič pestuje takmer na celom území. Taliansko je najväčším výrobcom a exportérom vín na svete. Najvýznamnejšou vinárskou oblasťou je Toskánsko (Chianti), ďalšími oblasťami sú napr. Lombardia, Puglia, Abruzzo alebo Sicília. Medzi najdôležitejšie vinárske oblasti Francúzska patria Bordeaux, Burgundsko, Beaujolais, Provensálsko, Alsasko alebo Champagne. Produkciu vína nad 1 mil. hl dosiahlo Nemecko (10,27 mil. hl), Portugalsko (6,06 mil. hl), Rumunsko (5,09 mil. hl), Maďarsko (3,36 mil. hl), Rakúsko (2,75 mil. hl), Grécko (2,16 mil. hl) a Bulharsko (1,08 mil. hl). Nasledujú štáty s produkciou vína pod 1 mil. hl kam patrí napr. Chorvátsko (952 tis. hl), Slovinsko (743 tis. hl) alebo Česko (681 tis. hl). Slovensko sa s produkciou vína 381 tis. hl v roku 2019 zaradilo na 14. pozíciu spomedzi štátov EÚ (graf 3).

Graf 3: Produkcia vína vo vybraných štátoch EÚ v roku 2019 (v tis. hektolitroch)

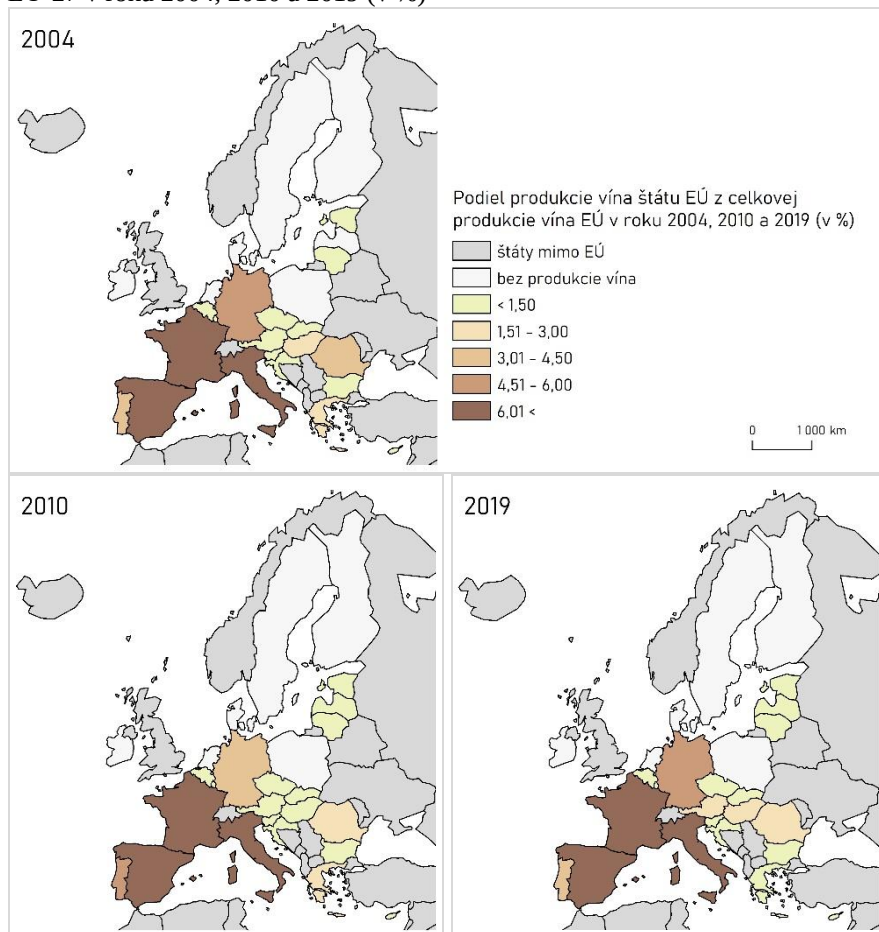
Zdroj: OIV, 2021b

Najvyšší podiel z celkovej produkcie vína v EÚ-27 dosiahol v roku 2019 Taliansko (29,98 %), Francúzsko (26,84 %) a Španielsko (24,59 %). Na Slovensku sa v roku 2019 vyprodukovalo 0,21 % z celkovej produkcie vína v EÚ.

Najvyšší pokles (medzi rokmi 2004 a 2019) sme zaznamenali vo Francúzsku (-3,13 %), Grécku (-1,04 %) a Maďarsku (-0,91 %). Najvyšší nárast produkcie vína sa týkal Talianska (3,90 %) a Španielska (2,14 %). Nárast nastal aj

napr. v Nemecku, Slovinsku, Česku, Rakúsku alebo Estónsku - nedosiahol však ani 0,50 %. Na Slovensku sme zaznamenali nárast produkcie vína o 0,02 % (mapa 4).

Mapa 4: Podiel produkcie vína členských štátov EÚ na celkovej produkcii vína EÚ-27 v roku 2004, 2010 a 2019 (v %)

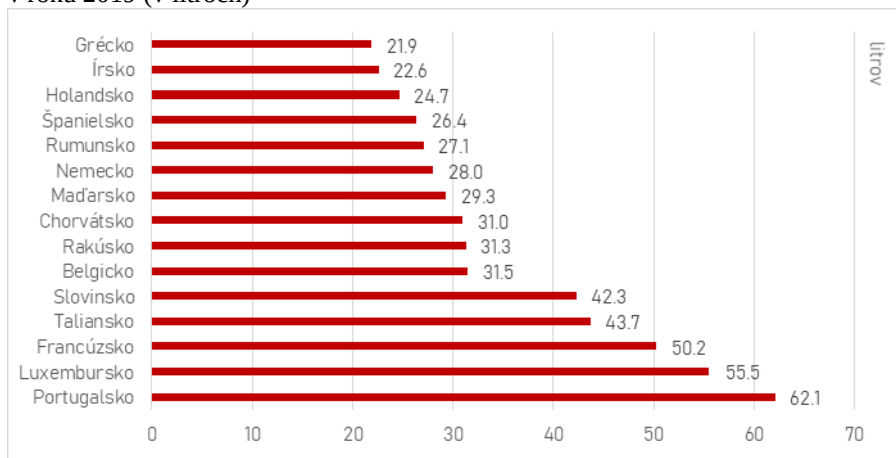
Zdroj: OIV, 2021b

Postavenie Slovenska v rámci štátov Európskej únie – spotreba vína na 1 obyv.

V spotrebe vína na 1 obyvateľa nad 15 rokov v EÚ v roku 2019 viedlo Portugalsko (62,10 l) pred Luxemburskom (55,50 l) a Francúzskom (50,20 l). Spotrebu vyššiu ako bol priemer EÚ v danom roku (27,33 l) dosiahlo aj Taliansko (43,70 l), Slovinsko (42,30 l), Belgicko (31,50 l), Rakúsko (31,30 l) a Chorvátsko (31,00 l). Podpriemerné hodnoty boli zaznamenané napr. v Maďarsku (29,30 l), Nemecku (28,00 l), Rumunsku (27,10 l), Španielsku (26,40 l), Holandsku (24,70 l), Írsku (22,60 l) alebo Grécku (21,90 l). Prítomnosť štátov, ako napr. Belgicko, Holandsko alebo Írsko, medzi 15 štátmi s najvyššou spotrebou vína na 1 obyvateľa v EÚ je dôkazom, že konzumácia vína je rozšírená aj mimo typických vinárskych krajín. V sledovanom roku predstavovala spotreba vína na 1 obyvateľa na Slovensku

15,20 l, čo je porovnateľné napr. s Estónskom (15,90 l) alebo Bulharskom (17,40 l) (graf 4, OIV, 2021b).

Graf 4: Spotreba vína na 1 obyvateľa (nad 15 rokov) vo vybraných štátoch EÚ v roku 2019 (v litroch)

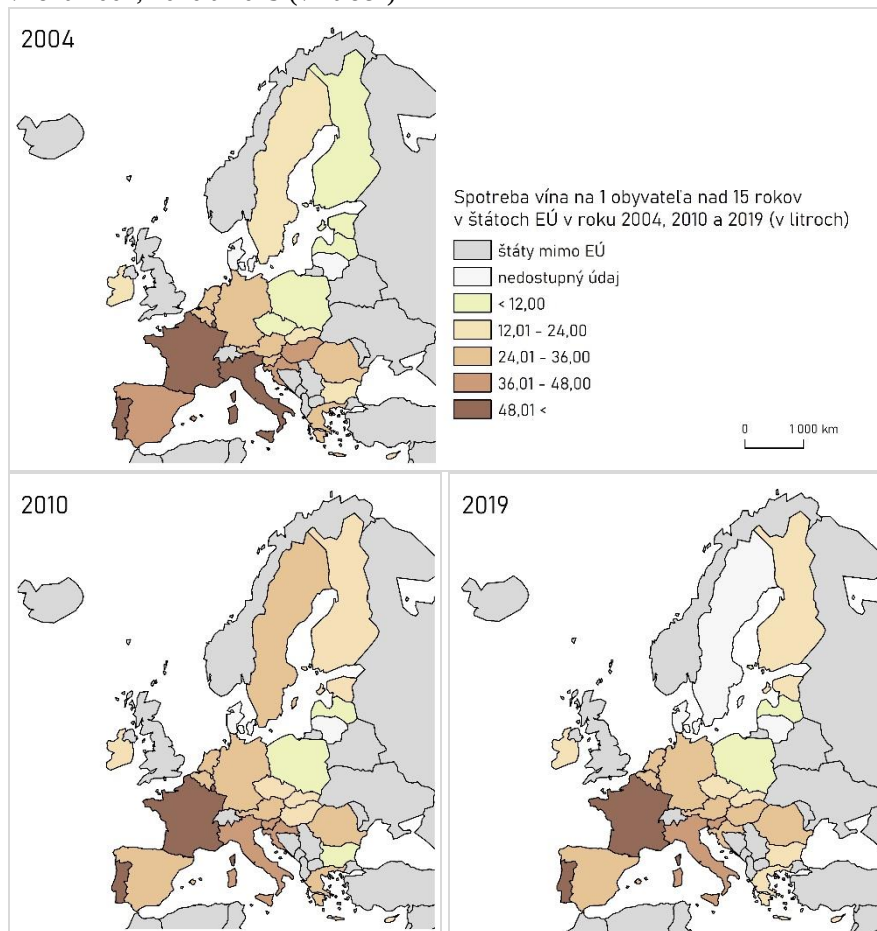

Zdroj: OIV, 2021b

K zmenám medzi rokmi 2004 a 2019 došlo aj v spotrebe vína na 1 obyvateľa (nad 15 rokov). Najvyšší pokles medzi rokmi 2004 a 2019 zaznamenali štáty ako Grécko (-36,52 %), Chorvátsko (-30,80 %) a tiež najväčší producenti vo vinárstve Španielsko (-29,41 %), Francúzsko (-24,96%) a Taliansko (-22,38 %). Vo viacerých členských štátoch EÚ dochádza medzi rokmi 2004 a 2019 k nárastu

spotreby vína na 1 obyvateľa. Najvyšší nárast zaznamenalo Česko (111,70 %), Poľsko (100,00 %), Lotyšsko (80,77 %) a Estónsko (78,65 %). Sú to štáty menej významné v produkcii hrozna a vína. Na Slovensku medzi rokmi 2004 a 2019 narástla spotreba vína na obyvateľa o 23,58 % (mapa 5).

Mapa 5: Spotreba vína na 1 obyvateľa (nad 15 rokov) v členských štátoch EÚ-27 v roku 2004, 2010 a 2019 (v litroch)

Zdroj: OIV, 2021b

Záver

Európska únia je svetovým lídrom v sektore vinohradníctva a vinárstva. V roku 2019 mala výmera vinohradov EÚ 3,32 mil. ha, čo predstavuje 49 % zo svetovej výmery vinohradov (6,83 mil. ha). EÚ je aj najväčším výrobcom vína. V roku 2019 produkcia vína predstavovala 63 % (182,73 mil. hl) zo svetovej produkcie vína (288,29 mil. hl). Aj napriek vysokému podielu EÚ na výmere vinohradov a produkcii vína dochádza k ich postupnému znižovaniu. Pri viacerých členských štátoch bol medzi rokmi 2004 a 2019 pozorovaný pokles výmery vinohradov (napr. Cyprus, Chorvátsko, Malta, Portugalsko, Slovensko a Bulharsko). Znižovanie výmery vinohradov a produkcie vína v členských štátoch EÚ je jedným z hlavných cieľov opatrení spoločnej organizácie trhu s vínom, ktorá je súčasťou Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. Opatrenia majú zabrániť nadvýrobe vína v EÚ, ako aj zvýšiť kvalitu vyrábaného vína. Nadvýroba vína v EÚ je okrem znižujúcej sa spotreby vína spôsobená zvyšujúcim sa odbytom vín z tretích krajín na trhu EÚ.

Poprednými nielen európskymi, ale aj svetovými vinohradníkymi a vinárskymi veľmocami sú Taliansko, Francúzsko a Španielsko, ktoré dosahovali pri sledovaných ukazovateľoch najlepšie výsledky. Najvyšší podiel vinohradov na poľnohospodárskej pôde (viac ako 5 %) dosahujú štáty Taliansko, Portugalsko a Cyprus. 4 % podiel má Španielsko a 3 % Francúzsko. Medzi štáty s najvyšším podielom na produkcii hrozna EÚ-27 patria Taliansko (30 %), Španielsko a Francúzsko (nad 20 %). Slovensko sa podieľa na produkcii hrozna EÚ iba 0,18 %. Taliansko dosahuje zhruba 30 % podiel na celkovej produkcii vína EÚ-27 a viac ako 25 % sa týka Francúzska a Španielska. Slovensko z celkovej produkcie vína EÚ vyprodukovalo iba 0,21 %. Najväčšiu spotrebu vína na 1 obyvateľa (od 40 do 55 l) majú dlhodobo štáty Portugalsko, Luxembursko, Francúzsko a Taliansko. Priemerná ročná spotreba v EÚ je zhruba 30 l a na Slovensku je to 15 l.

Pod'akovanie

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-18-0185 a projektom VEGA č. 1/0880/21 Transformácia Nitrianskeho kraja v meniacich sa spoločensko-ekonomických podmienkach so zvláštnym zreteľom na dopady pandémie COVID-19.

Literatúra

EURÓPSKA KOMISIA, 2015. *Wine growing regions EU28*. [online]. Luxemburg: EU, 2015. [cit. 20.10.2021]. Dostupné na internete:

- <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/wine-growing-regions_en.pdf>
- EURÓPSKA KOMISIA. 2019. *Evaluation of the CAP measures applicable to the wine sector - Executive summary*. Luxemburg: EU, 2019. 7 p. ISBN 978-92-79-92558-0.
- INTERNATIONAL ORGANISATION OF VINE AND WINE (OIV). 2021a. *State of the world vitivinicultural sector in 2020*. [online]. [cit. 03.11.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.oiv.int/public/medias/7909/oiv-state-of-the-world-vitivinicultural-sector-in-2020.pdf>>
- INTERNATIONAL ORGANISATION OF VINE AND WINE (OIV). 2021b. *Statistics*. [online]. [cit. 21.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.oiv.int/en/statistiques/recherche>>
- FÍGEL, J. – ADAMIŠ, M. 2003. *Slovensko na ceste do Európskej únie – kapitoly a súvislosti*. Bratislava: SEPA & CEP, 2003. 206 s. ISBN 80-968148-4-2.
- HRDÁ, V. 2012. Charakteristika súčasného stavu vinohradníctva na Slovensku. In *Aktuálne trendy manažmentu v konkurenčnom prostredí*. Nitra: SPU, 2012. s. 89-94. ISBN 978-80-552-0804-6.
- HRONSKÝ, Š. – PINTÉR, E. 2009. Vývoj vinohradníctva a regionalizácia pestovania viniča v Slovenskej republike. In *Životné prostredie*. ISSN 0044-4863, 2009, roč. 43, č. 1, s. 3-9.
- JONES, A. 2003. Power in Place: Viticulture spatialities of globalization and community empowerment in the Languedoc. In *Transactions of the Institute of British Geographers*. ISSN 1475-5661, 2003, vol. 27, pp. 11-29.
- KARLÍK, L. – LAUKO, V. – FALŤÁN, V. – MATEČNÝ, I. 2018a. Qualitative analysis of natural terroir units. Case study: Modra wine rayon (Slovakia). In *Applied Ecology and Environmental Research*. ISSN 1785 0037, 2018, vol. 16, no. 2, pp. 1257-1274. DOI: <http://dx.doi.org/10.15666/aer/1602>
- KARLÍK, L. – GÁBOR, M. – FALŤÁN, V. – HAVLÍČEK, M. 2018b. Vineyard zonation based on natural terroir factors using multivariate statistics – Case study Burgenland (Austria). In *Vine and Wine Open Access Journal*. vol. 52, no. 2, pp. 105-117. DOI: 10.20870/oeno-one.2018.52.2.1907
- KRAJČI, F. 2021. *Vývoj a súčasný stav vinohradníctva v Nitrianskom kraji*. [online]. [cit. 10.11.2021]. Dostupné na internete: <<http://opac.crzp.sk/?fn=docviewChild000FC6F8>>
- MANCEL, I. 2021. *Štátna podpora vinohradníctva a vinárstva zo strany EÚ a MPSR*. [online]. [cit. 9.4.2021]. Dostupné na internete: <<http://www.tik.sk/projekty/vinohradnictvo-a-vinarstvo/i-kolo/statna-podpora-vinohradnictva-a-vinarstva/>>
- NAGYOVÁ, Ľ. – DOBÁK, D. 2007. *Analýza vybraných ukazovateľov vinohradníctva a vinárstva na Slovensku*. [online]. [cit. 9.4.2021]. Dostupné na internete: <http://www.slpk.sk/eldo/2007/017_07/nagyova.pdf>

- NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013. [online]. [cit. 10.11.2021]. Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32013R1308>>
- NÉMETHOVÁ, J. – CIVÁŇ, M. 2018. Nitra wine region – the most diverse wine region in Slovakia. In *Useful Geography: Transfer from Research to Practice*. Brno: Masaryk University. 2018. pp. 494-505. ISBN 978-80-210-8907-5.
- NÉMETHOVÁ, J. – KRAJČI, F. 2021. Viticulture in the Nitra Region. In *XXIV. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách: Sborník příspěvků*, Brno 1.–3. 9. 2021. Brno: Masarykova univerzita, 2021. pp. 587-594. ISBN 978-80-210-9896-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-9896-2021-72
- POLÁČEK, Š. – POLÁČEK, M. 2010. *Vinohradnictvo a vinárstvo – stručná história a súčasnosť*. [online]. [cit. 25.3.2021]. Dostupné na internete: <<http://www.slpk.sk/eldo/2010/zborniky/008-10/polacek2.pdf>>
- SÚLOVSKÝ, M. – HRINÍK, D. 2016. Možnosti uplatnenia fyzickogeografických prístupov ako príspevku ku kvalitatívne orientovanej vinohradníckej produkcii. In *Geographia Cassoviensis*. ISSN 1337-6748, 2016, vol. X, no. 2, pp. 175-192.
- SVOBODOVÁ, I. – VĚŽNÍK, A. – KRÁL, M. 2014. Viticulture in the Czech Republic: Some spatio-temporal trends. In *Moravian Geographical Reports*. vol. 22, no. 1, pp. 2-14. DOI: 10.2478/mgr-2014-0001

VITICULTURE AND WINE SECTOR OF SLOVAKIA IN COMPARISON WITH STATES OF THE EUROPEAN UNION AFTER 2004

Summary

The European Union is a world leader in the viticulture and wine sector. In 2019, the area of EU vineyards was 3.32 million ha, which represents 49% of the world's vineyard area (6.83 million ha). The EU is also the largest producer of wine. In 2019, wine production accounted for 63% (182.73 million hl) of world wine production (288.29 million hl). Despite the EU having a high share of vineyards and wine production, it is gradually declining. In several member states, a decrease in vineyard area was observed between 2004 and 2019 (e.g. Cyprus, Croatia, Malta, Portugal, Slovenia and Bulgaria). The reduction of vineyard size and wine production in the EU member states is one of the main objectives of the measures of the Common Organization of the Market in Wine, which is part of the EU's Common Agricultural Policy. The measures are intended to prevent overproduction of wine in the EU, as well as to increase the quality of the wine produced. In addition to declining wine consumption, overproduction of wine in the EU is caused by increasing sales of wines from third countries on the EU market. Italy, France and Spain are the leading viticulture and wine sector powers

not only on the European market, but also in the world, achieving the best results in terms of monitored indicators. Italy, Portugal and Cyprus have the highest share of vineyards occupying the agriculture land (more than 5%). Spain has a 4% share and France a 3% share. The countries with the highest share of EU-27 grape production are Italy (30%), Spain and France (over 20%). Slovakia participates in the production of EU grapes only 0.18%. Italy accounts for about 30% of total EU-27 wine production, and France and Spain are at 25%. Slovakia produced only 0.21% of the total EU wine. The largest consumers of wine per capita (from 40 to 55 litres) have long been Portugal, Luxembourg, France and Italy. The average annual consumption in the EU is about 30 litres and in Slovakia it is at 15 litres.

doc. RNDr. Jana Némethová, PhD.

Bc. Filip Krajčí

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 01 Nitra

E-mail: jnemethova@ukf.sk, filip.krajci@student.ukf.sk